

ԻՆՉՈՒ

**ՄԵՐ ԿԱԹՈՂԱՏՈՒ
Տ Ա Վ Ա Ր Ը**

ՔԻՉ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏ Ե

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ-1930

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

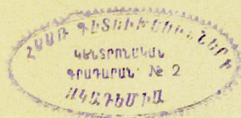
THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

636.2.088.5

ԻՆՉՈՒ

ՄԵՐ ԿԱԹՈՂԱՏՈՒ
Տ Ա Վ Ա Ր Ը
ՔԻԶ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏ Ե

A I
4398

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ—1930

Հրատ. № 1206.

Գրառ. № 3087(բ) Պատ. № 237. Տիրած 5000

Պետհրատի 2-րդ տպարան Յերևանում

ԻՆՉՈՒՄԻ ՄԵՐ ԿԱԹՆԱՏՈՒ ՏԱՎԱՐԸ ՔԻՉ ԱՐԴՅՈՒ- ՆԱՎԵՏ Ե

Հայաստանում կաթն ստացվում է զլխա-
վորապես կովերից և մատակներից (եզ գոմեշ-
ներից), վորոնք միասին 246 հազար զլխից
բաղկացած մի կաթնատու նախիր են կազմում:
Բայց այդ նախիրն իր չափազանց ցածր կաթ-
նատվության պատճառով մեզ շատ քիչ կաթ-
նամթերքներ է տալիս: Յեթե համեմատենք,
թե վորքան կաթ են տալիս կովերը մեզնում և
ուրիշ յերկրներում, կտեսնենք, վոր այդ տեսա-
կետից մենք շատ ենք յետ մնացել:

Այսպես, որինակ՝ մինչդեռ Դանիայում
գլուղացին իր մի կովից միջին հաշվով տարեկան
ստանում է 3000 կիլոգրամ, իսկ Շվեյցարիա-
յում՝ 2500 կլգ. կաթ, մեր գլուղացին
տարեկան նույն միջին հաշվով ստանում է մի-
միայն 600—650 կլգ., այսինքն համարյա 4—5
անգամ պակաս: Այսպիսի ցած արդյունավետու-
թյունը հետևանք է այն աղքատիկ և կիսա-
քաղց վիճակի, վոր ունի մեր կաթնատու տա-

վարը գյուղական բաժան-բաժան և մանր տնտեսության պայմաններում:

Մեր կաթնատու տավարի այսպիսի ցած արդյունավետության շնորհիվ աղզարնակությունն եւ կաթնամթերքներով շատ ավելի պակաս է սնվում, քան սնվում են ուրիշ յերկրներում:

Այսպես՝ Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում յուրաքանչյուր շունչ տարեկան գործ է ածում 69,5 կգ. միս, Անգլիայում՝ 54,4 կգ., իսկ մեզ մոտ՝ 12 կգ., այսինքն Ամերիկայում մի մարդն որսկան համարյա այնքան միս է գործածում, վորքան մեզ մոտ մի շարթում:

ԻՆՉՈ՞Ւ ՊԵՏՔ Ե ԿՈՐԼԵԿՏԻՎ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԱՆՑՆԵԼ

Այսպիսի աղքատիկ դրությունից դուրս դուրս համար անհրաժեշտ է, վոր մեր գյուղացին կաթնամթերքներ արտադրի վե՛չ միայն իր անձնական կարիքների համար, այլև շուկայի համար, ինչպես այդ անում է, որինա՛կ Դանիայի կամ Ամերիկայի գյուղացին, այսինքն՝ պետք է տնտեսությունն այնպես վերակառուցել, վորպեսզի նա խոշոր ապրանքային տնտեսություն դառնա:

Միայն ալգալիսի տնտեսությունը կարող է թե՛ բավականաչափ մթերքներ տալ ազգաբնակչության սպառման համար և թե՛ հումք (հում նյութ) մատակարարել մեր յերկրի արդյունաբերության դարդացման համար: Բայց մանր չքավորական տնտեսությունը վերակառուցելու և կաթնամթերք արտադրող խոշոր ապրանքային տնտեսություն դարձնելու համար անհրաժեշտ է միանալ և կազմել խոշոր կոլլեկտիվ տնտեսություն:

Բայց վորձնք են խոշոր տնտեսության առավելությունները: Կոլլեկտիվ խոշոր տնտեսության առավելությունն այն է, վոր 50 չքավորական փոշխացած տնտեսություններ փոխանակ 50 տեղ զբաղած միալու, իրենց կաթնատու անասուններով միանում և կազմում են մի խոշոր տնտեսություն, վորտեղ համայնացվում են թե՛ անասունները, թե՛ գոմը և թե՛ ինվենտարը: Այսպիսի խոշոր տնտեսություն հիմնելով, վորտեղ դոյություն ունի ընդհանուր գոմ 100 – 200 գլուխ կաթնատու կովերով, ստեղծվում է կաթնամթերքների արտադրություն, կատես՝ մի գործարան, վորտեղ մեքենաներ հանդիսանում են կովերը:

Տնտեսության կազմակերպման այս ձևը հնարավորություն է տալիս տավարը սլահել դա-

ցիոնալ, կողեկտիվ գոմի մեջ, մեքենայացման յենթարկել աշխատանքը, վորով միջիմուկի կը-
հասնի բանվորական ուժի ծախքը, և, վոր ամե-
նագլխավորն է, հնարավորութիւնն է ստեղծվում
ուացիոնալ հիմունքների վրա դնել տավարի կե-
րակրման գործը, վորով կապահովվի նաև նրա
բարձր կաթնատվութիւնը, դրա հետ և կաթնա-
մթերքների արդյունավետութիւնը: Հասկանալի
յէ, վոր փոշիացած (ցրված) տնտեսութիւննե-
րի ուժից վեր է իրագործել այս բոլորը:

ԿԵՐԱԿՐՄԱՆ ՇԻՄՆԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆՆԵՐԸ

Կաթնատու տավար պահելիս ամենից ավե-
լի ուշադրութիւնը պիտի դարձնել կանոնավոր
կերակրելու խնդրին: Հայտնի յէ, վոր լավ կե-
րակրելուց շատ կաթ է ստացվում: Իսկ լավ
կերակրել՝ նշանակում է կովին այնքան կեր-
սալ, վոր կեսանա, վորովհետև յեթէ կովը
կուշտ չէ, ապա նա չի կարող կերն արդյունա-
վետ կերպով կաթ դարձնել: Ավելի լավ է թվով
քիչ կովեր պահել, բայց նրանց ապահովել ա-
ռատ կերով, քան հակառակը: Կաթնատու կովի
լավութիւնը վորոշելիս նկատի պիտի ունենալ
նրա այն հատկութիւնը, թէ վորքան է տրված
կերի մեծ մասը կաթի վերածում: Հասկանալի
յէ, վոր լավ է ահն կովը, վորը տրված կերն ա-

վելի մեծ չափով ե կաթի վերածում: Վորքան
մեծ փոր ունենա կովը և վորքան շատակեր լինի
նա, այնքան ավելի ձեռնտու չե: Այդպատճառով
ավելի ձեռնտու չե մի կովից որական ստանալ
10 կլգ. կաթ, քան լերկու կովից 5-ական կլգ.,
կամ թե՛ ավելի ձեռնտու չե մի մատակից ո-
րական ստանալ 16 կլգ. կաթ, քան լերկու կո-
վից 8-ական կլգ.: Ասում ենք ձեռնտու չե, վո-
րովհետև կովին տրված կերի մի մասն ե մի-
այն գործադրվում կաթի արտադրության վրա,
իսկ մյուս մասը ծախսվում ե կովի կյանքի
պահպանության վրա, ճիշտ այնպես, ինչպես
գործարանը բանեցնելու համար նախ վառելա-
նյութ են բանեցնում և ապա միայն հում նյութ
են գործադրում վերամշակության համար:

Յեւ ահա, կերի այն մասը, վոր կաթնա-
գործարանի, այսինքն կովի համար իբրև վառե-
լանյութ ե ծառայում, կոչվում ե կեցնապահ
կեր: Կերի այդ մասը շարժման մեջ դնելով կո-
վի բոլոր գործարանները (որգանները), այս-
ինքն՝ սիրտը, թոքերը, ստամոքսը, աղիքները և
այլն, միաժամանակ նաև անհրաժեշտ ջերմու-
թյուն ե տալիս կովին: Իսկ կերի այն մասը,
վոր գործադրվում ե կաթ կազմելու վրա, կոչ-
վում ե արդյունավետ կեր:

Կովին տրվելիք կենսապահ կերի քանակը

կովի կենդանի քաշից ե կախված, և վորքան շատ լինի կովի կենդանի քաշը, այնքան ավելի կենսապան կեր պետք ե տալ կովին: Իսկ արդյունավետ կերի քանակը կախված ե այն կաթի քանակից և վորակից, վոր տալիս ե կովը:

Վորքան կովը շատ և յուղալի կաթ ե տալիս, այնքան շատ կերի պահանջ ե ունենում նա: Կնշանակի կաթնասու անասունին պիտի կերակրել նրա կենդանի փուլի յեւ կաթի փուլի համեմատ:

ԻՆՉՊԵՍ ԿԱԶՄԵԼ ԿՈՎԻ ԿԵՐԱԲԱԺԻՆԸ ՆՐԱ ԿԵՆԴԱՆԻ ՔԱՇԻ ՅԵՎ ԿԱԹԻ ՔԱՆԱԿԻ ՀԱՄԵՄԱՏ

Թե ինչպիսի կարիք ունի կենդանին կենսապան և արդյունավետ կերի, չափում ե այսպես կոչված կերի միավորներով:

Կերի մեկ միավորն իր սննդաբարության տեսակետից 1 կլգ. դարու. ուժ ունի: Կերի այդ միավորով են չափում, թե զանազան կերեր սննդաբար լինելու տեսակետից ինչպես են:

Ստորև բերված տախտակը ցույց ե տալիս, թե զանազան կերերի վոր քանակն ե, վոր իր սննդաբարության տեսակետից հավասար ե կերի մեկ միավորին, այսինքն՝ 1 կլգ. դարուն:

Կովի կենդանի քաշը կի- լոգրամմներով: Սկսած—մինչև	(շնչի) տես զա- վի մոխրի գույնը	(շնչի) տես զա- վի մոխրի գույնը
150—249	2,5	100
250—349	3,0	150
350—449	3,5	200
450—549	4,0	250

Կովի կենդանի քաշը գտնելու ձևովը.— Յե-
թե այնպիսի կշեռք չկա, վորով կովին կարելի
լինի կշռել և քաշն իմանալ, այդ դեպքում կա-
րելի չե վորոշ չափերի միջոցով գտնել կենդա-
նի քաշը: Դրա համար կովի մարմնի վրա վեր-
ցնում են 3 չափ: Չափելիս կովին կանգնեց-
նում են ուղիղ տեղ: Առաջին չափը մարմնի
յերկարությունն է, վորը գտնում են հետևյալ
կերպ. մնդավի սամենաբարձր կետից մինչև պոչի
արմատը (վորտեղից ուղիղ սկսում է շարժվել)
սանտիմետրերով. յերկրորդ չափը՝ կրծքի փաթն
է առաջի վորտերի յետևից—չափում են թիակ-
ների յետևից նույնպես սանտիմետրերով. այդ
թվերը բազմապատկում են իրար հետ, ստաց-
ված թիվը բազմապատկում են 2-ով և հետո
բաժանում են 100 ի. ստացված թիվը կլինի

կենդանի քաշը կիլոգրամներով: Որինակ, դի-
ցուք մարմնի լերկարությունը դուրս լեկավ
90 սանտ., իսկ փաթը՝ 140 սմ. կենդանի քաշը
կլինի $90 \times 140 = 12,600 \times 2 = 25,200 : 100 =$
 $= 252$ կիլոգրամ, ուրեմն կենդանի քաշը կլինի
252 կիլոգրամ: Հեշտության համար փոխանակ
25200-ը 100 ով բաժանելու, լերկու ստորակե-
տով բաժանում ենք աջից ձախ կողմը, փորոզ
հարյուր անգամ կփոքրանա. այսպես՝ $252,00 =$
 $= 252$:

ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏ ԿԵՐ

Բացի կենսապահ կերից կովին պիտի ար-
դյունավետ կեր տալ՝ կաթ պատրաստելու հա-
մար. մենք արդեն վերևում ասացինք, վոր ար-
դյունավետ կերի քանակը կախված է կաթի
քանակից և յուղալիությունից:

Արդյունավետ կերի քանակը վորոշելու հա-
մար պիտի դեկավարվել հետևյալով. —

Կաթ կազմելու համար կենսապահ կերին
ավելանում է՝

1. Յեթե կաթը յուղալի չէ (մոտ $3^0/_{10}$ յուղ),
յուրաքանչյուր 3,0 կլգր. կաթին՝ կերի 1 միավոր:

2. Յեթե կաթը թանձր է (մոտ $4^0/_{10}$ յուղ),
յուրաքանչյուր 2,5 կլգր. կաթին՝ կերի 1 միա-
վոր:

3. Յեթե կաթը շատ ե թանձր ($5\frac{0}{10}$ լուղ), լուրաքանչյուր 2 կլգր. կաթին՝ կերի 1 միավոր:

Այժմ գիտենալով, թե ինչպես պետք ե վորոշել կովին անհրաժեշտ կերի միավորների ընդհանուր քանակը, անհրաժեշտ ե նաև հաշվել, թե վորքան սպիտակուց ե պետք կովին, վորովհետև սպիտակուցը, վոր պարունակվում ե կաթի մեջ, շատ սննդաբար և արժեքավոր նյութ ե: Սպիտակուցը կովին պիտի տալ այն հաշվով, վոր ամեն մի կիլոգրամմ կաթին ընկնի 50 գրամմ: Սպիտակուցով հատկապես հարուստ են ուժեղ կերերը, մանավանդ քուսպը, իսկ աղքատ ե ծղոտը (տես տախտակը 5-րդ եջում): Կերի մեջ չեղած սպիտակուցից կովը կաթի սպիտակուց ե պատրաստում: Այդ պատճառով կովին անհրաժեշտ կերի միավորների ընդհանուր քանակը վորոշելիս պետք ե կերաբաժինն ապահովել համապատասխան քանակի սպիտակուցով, վորովհետև կերաբաժինն այնպես կարելի չե կազմել, վոր թեև կերի միավորների ընդհանուր թիվը պահպանված կլինի, բայց սպիտակուցը կպակսուի. այս դեպքում կովը շատ կաթ չի տա, մինչդեռ ամեն բան հաջող կանցնի, չեթե կենսապահ և արդյունավետ կերերի հետ կովին տրվի սպիտակուցի այն քանակը, վոր անհրաժեշտ ե:

ԿՈՎԻՆ ԶԱՆԱԶԱՆ ԿԵՐԵՐ ՊԻՏԻ ՏԱԼ

Ինչպես սարդը չի կարող բավարարվել միատեսակ կերակրով, այնպես էլ կովը կարիք ունի դանադան կերերի: Տարբեր տեսակի կերերը, այսինքն կերերի խառնուրդը շատ լավ և ազդեամբ կովի կաթնատվութւան վրա, և կովին այդպիսի կերեր տալ ձեռնտու և կովատիրոջը:

Այժմ մենք հեշտությամբ կարող ենք կովի քաշի և կիթի բանակի համեմատ կերաբաժին կազմել:

Յենթադրենք, թե մի կով, վորի կենդանի քաշը 320 կգր. է, որական 10 կգր. կաթ է տալիս:

Այդպիսի կովին որական պետք է տալ՝

	Կերի միավ. (կգր.)	Սպիտակուց (գրամմ.)
Կենսապահ կեր	3,0	150
Արդյունավետ կեր — կաթ		
Կազմելու համար . .	4,0	500
Ընդամենը . . .	7,0	650

Դիցուք տնտեսության մեջ կա խոտ, դարման և կերի բազուկ, իսկ դրսից հնարավոր է գնել՝

	1 կլգր. գինը կոպեկներով	կերի 1 միավորի գինը կոպեկ- ներով
Քուսպ	8	7,2
Թեփ	7	8,4

Յենթադրենք, թե տնտեսության մեջ յե-
ղած կերերի պաշարով հնարավոր ե որական 5
կլգր. խոտ, 4 կլգր. դարման և 10 կլգր. կերի
բազուկ տալ կովին:

Այդպիսի կերաբաժնի հետ մենք կովին տա-
լիս ենք կերի 4 միավոր և 270 գրամ մ սպի-
տակուց, վոր յերևում ե հետևյալ հաշվից:

	կերի միավոր	Սպիտակուց (գրամներով)
5 կլգ. խոտը պարու- նակում ե	2	210
4 կլգ. դարմանը պա- րունակում ե	1	25
10 կլգ. կերի բազուկը պարունակում ե	1	35
Ընդամենը 4		270

Մինչդեռ կովին մենք պետք ե տանք կերի
7 միավոր և 650 գրամ մ սպիտակուց, այդ պատ-
ճառով կերի պակսորդը պետք ե գնել գրսից:
Գնովի կերերից, ինչպես տեսանք, ավելի ձեռն-

տու յե քուսպը, վորովհետեւ նրա կերի միա-
վորն ավելի եժան ե նստում, չնայելով, վոր նա
թեփից թանգ ե, ալդ պատճառով պակսորդ կե-
րը մենք կլրացնենք քուսպով. այժմ հարց ե
ծագում, թե վորքան քուսպ պիտի տանք. մենք
արդեն դիտենք, վոր կերաբաժինը լրացնելու
համար անհրաժեշտ ե նաև կերի 3 միավոր, իսկ
ալդքան միավոր կտա մեզ 2,7 կլգր. քուսպը.
ուրեմն, կովին տալով նաև 2,7 կլգր. քուսպ,
մենք թե կերի միավորները կլրացնենք և թե
սպիտակուցի անհրաժեշտ քանակը:

Այսպիսով, ուրեմն, մենք կովին տված կլի-
նենք՝

Խոտ 5 կլգր.

Դարման 4 »

Կերի բազուկ . 10 »

Քուսպ 2,7 »

Այս կերաբաժինը և՛ եժան ե, և՛ կանոնավոր:

ԿԱԹՆԱՏՈՒ ՏԱՎԱՐԸ ՊԵՏՔ Ե ԼՈՒՍԱՎՈՐ ՇԵՆՔԵ- ՐՈՒՄ ՊԱՅԵԼ

Մենք արդեն ասացինք, թե ինչպես պետք
ե կերակրել կաթնատու տավարը, բայց միմի-
այն լավ կերակրելով. յեթե տավարը պահվում
ե վատ շենքերում, միևնույն ե, ոգուտ չի
ստացվի:

Զպետք ե մոռանալ, վոր կովը նույնպէս, ինչպէս և մարդը, լույսի կարիք ե զգում, այդ պատճառով տավարի տեղը լույս պիտի լինի: Միաժամանակ գոմն ողափոխութեան հարմարութիւն պիտի ունենա, վորպէսզի քամահարութեան միջոցով կարելի լինի թարմացնել գոմի ծանր և կեղտոտ ողը: Գոմի ողը մաքրվում ե նաև այն դեպքում, յերբ ամեն որ սրբում, հեռացնում են գոմաղբը: Միևնույն ժամանակ, յերբ ամեն որ խոզանակով սրբում, հեռացնում են կովի մաշկի վրա նստած փոշին ու աղբը, ապա դրանով կովի արդյունավետութիւնը բարձրանում ե: Արտասահմանում կաթնատու կովի մարմինն ամեն շաբաթ լվանում են նույնիսկ սապոնով: Կաթնատու տավարի հաջող պահպանութեան համար շատ լավ կլինի գոմի մեջ մաքուր ջուր ունենալ և վոչ թե կովերը ջրել գոմից դուրս՝ գետից բերած ջրով: Գոմը շատ ցուրտ և կամ շատ տաք չպետք ե լինի:

Կաթնատու տավարի ռացիոնալ ձևով պահելու վերաբերյալ վերևում բերված տաքրական կանոնները կիրառելու դեպքում կանոնավոր կերակրելը դրական մեծ ազդեցութիւն կունենա կովի կաթնատվութեան վրա, այսինքն կովից լավ արդյունք կստացվի:

ԿԱՅՆԱՏՈՒ ՏԱՎԱՐԻ ՀԱՄԱՐ ԱՄԱՌԱՅԻՆ ԱՐՈՏԱՏԵ- ՂՈՒՄ ՇՈՒՔԱՐԱՆ ՊԵՏՔ Ե ՇԻՆԵԼ

Ամառը, լերը կաթնատու տափարն արո-
տատեղում ե գտնվում, պետք ե լերեք կողմից
պաշտպանված մի ընդհանուր շուքարան շինել,
վորպեսզի կարելի լինի թե ցերեկվա շոգից, թե
անձրևից ե թե անսպասելի ձյունից պաշտպա-
նել կաթնատու տափարը:

Կաթնատու տափարի թե ամառալին ե թե
ձմեռալին շինքերը պետք ե լինեն կոլլեկտիվ,
վորովհետեւ այդպիսի շինքերում, — վորոնք կա-
ռուցվում են մեծ թվով անասունների համար, —
հնարավոր ե նպաստավոր պայմաններ ստեղծել
կաթնատու տափարի ռացիոնալ ե արդյունավետ
պահպանման ու կերակրման համար:

Կաթնատու տափարի համար կոլլեկտիվ գո-
մերը ե շուքարանները, իբրեւ կանոն, պետք ե
գոմաղբը պահելու տեղ ունենան, վորովհետեւ
այդպիսի խոշոր ընդհանուր շինքերում ամեն
որ մեծ քանակությամբ գոմաղբ ե միզանյութ
ե հավաքվում: Այդ գոմաղբը ե միզանյութը
հատուկ աեղերում պահելու ե ժամանակին
ներանցով դաշար, մարգագետիններն ու աբոտա-
տեղիները պարարտացնելու միջոցով կարելի չե
թվեւացնել կոլլեկտիվ տնտեսության կերերի

պաշարը, և դրանով իսկ նպաստավոր պայմաններ ստեղծել կաթնատու տավարն առատորեն կերակրելու համար:

Կաթնատնտեսության գործն այդպիսի կուլիւնկտիվ ձևով տանելու շնորհիվ չափազանց հեշտանում է տեխնիկ-անասնապահի աշխատանքը տնտեսությունը ղեկավարելու տեսակետից:

ԲԱՐՁՐ ԿԻՅ ՈՒՆԵՑՈՂ ԿՈՎԵՐ ՊԻՏԻ ԸՆՏՐԵԼ

Ամենքը գիտեն, վոր լավ տնտեսատերը վատ կով չի պահի, վորովհետև ինչքան էլ առատ կերակրի նրան, միևնույն է, շատ քիչ ոգուտ կստանա նրանից:

Կաթնատու լավ կով կարելի չէ ձեռք բերել վնչ թե շուկայում, այլ միայն կուլիւնկտիվ տնտեսության մեջ—բարձր կիթ ունեցող կովերի հորթերը խնամելու-մեծացնելու միջոցով:

Վորովհետև 100—200 գլուխ կաթնատու անասուններից կազմված նախրի մեջ միշտ էլ կգտնվեն 10—20 կով, վորոնք աչքի կընկնեն իրենց բարձր կիթով, ուրեմն և այդ կովերի սերնդից պետք է կովացուններ և ցուլացուններ պահել, խնամել:

Բայց կուլտնտեսության մեջ հավ պետք է ի հայտ բերի, թե վոր կովերը բարձր կիթ ունեն: Այս աշխատանքը, անշուշտ, պիտի կատար-

րի կամ տեխնիկ-անասնապահը և կամ կոնսոր-
ասսիստենտը:

Նրանք ամեն ոք յուրաքանչյուր կովի
կիթը չափում են, վորոշում են, թե քա-
նի $\frac{1}{10}$ յուղ ե պարունակում կաթը, հաշվում
են, թե կովերից յուրաքանչյուր կովի կերի
վրա ինչ ծախք ե յեղել, և տարեվերջին հավա-
քած տվյալների հիման վրա ընտրում են ամե-
նալավ կովերը և նրանցից ել կովացուներ ու
ցուլացուներ են պահում մեծացնում:

Ամերիկյան ֆերմերներն այս յեղանակով
կարողացել են այնպիսի կովեր ունենալ, վո-
րոնք տարեկան մինչև 1500 կիլոգրամմ կաթ
են տալիս, իսկ նրանցից ծնված ցլիկը զնահատ-
վում ե 30.000 ու վոսկով:

Մեզ մոտ քիչ չեն աչքի ընկնող լավ կովե-
րը, վորոնք պահպանման ու կերակրման աղ-
քատիկ պայմանների մեջ լինելով, չեն կարողա-
նում աչքի ընկնել իրենց կաթնատվությամբ:

Կոտնտեսությունները ցեղական տնտեսու-
թյունների հետ միասին մեզ պիտի տան այն-
պիսի ցուլեր, վորոնք ստուգված են և սերվել
են իրենց բարձր կաթնատվությամբ հայտնի
դարձած կովերից: Այս ընտրությունն ել ավելի
անհրաժեշտ ե, յեթե նկատի ունենանք, վոր
վատ ցուլը 2—3 տարվա մեջ կարող ե փչաց-
նել 150 - 200 գլխից կազմված նախիրը:

ԿԱԹՆԱՏՈՒՆԵՐԻ ԾՆԵԼԸ ՊԻՏԻ ՓՈԽԱԴՐԵԼ ԱՇՆԱՆՆ ՈՒ ԶՄԵՌԸ

Արդյունավետ կաթնատնտեսութիւնն կազմակերպելիս շատ մեծ նշանակութիւնն ունի այն հանգամանքը, թե յերբ են ծնում կաթնատու անասունները: Այն շրջաններում, վորտեղ թարմ կաթի սպառման պայմանները նպաստավոր են, որինակ՝ քաղաքներում, արդյունաբերական պանրա-լուղագործական շրջաններում և այլն, ամենից ձեռնտու լե, վոր կաթնատու անասունները ձմեռը և աշնանը ծնին: Յերբ կովը աշնանը կամ վաղ ձմռանն է ծնում, ավելի կաթ է տալիս, քան յերբ ծնում է գարնանը: Ընդհանրապէս առաջին դեպքում կաթն ավելի լի գնահատվում, իսկ մյուս առավելութիւնն էլ այն է, վոր աշնան հորթերն արոտ դուրս դալիս արդեն ամրակազմ են լինում:

ՆԱԽԱԶԳՈՒՇԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ՊԻՏԻ ԶԵՌՔ ԱՌՆԵԼ ԿՈՎԻ ՀԻՎԱՆԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴԵՄ

Հիվանդութեան առաջն առնելն ավելի հեշտ է, քան բժշկելը: Այդ պատճառով պետք է շատ լուրջ սւշադրութիւն դարձնել այն նախազգուշական միջոցների վրա, վոր ձեռք են առնվում հիվանդութիւնների դեմ:

Հիվանդութիւնը կանխելու ամենագլխաւոր միջոցները հետևյալներն են՝

1. Հոգ տանել, վոր արտատաեղերը և ջրատեղիները լինեն բարեկարգ վիճակում:

2. Ստակած անասունների գեշերը թաղելու համար ունենալ բոլորովին մեկուսացած տեղ:

3. Սկսված հիվանդութիւն մասին անմիջապէս տեղեկացնել անասնաբուժին և կապ պահել նրա հետ:

Տալարը հիվանդութիւններից ազատ պահելու գործում առանձնապէս կարևոր դեր է խաղում հմուտ հովիվը, վորն իրրև արթուն պահակ հետևում է իր տալարին: Պայքարը հիվանդութիւնների դեմ, վոր, անկասկած, հասարակական խոշոր գործ է հանդիսանում մեր գյուղում, պահանջում է իր վրա դարձնել գլուղի ամբողջ հասարակայնութիւնի ուշադրութիւնը:

Ո՞ՒՐ ՊԻՏԻ ԳՆԱ ԿԱԹՆԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԱՐՏԱ-ԴՐԱՆՔԸ

Այն շրջաններում, վորտեղ կաթը թարմ վիճակում քաղաք տանելու հարմարութիւններ կան, կաթի տյղդութի սպառումն ամենից ավելի է ձեռնառու կուտակուածութիւնը:

Իսկ այն շրջաններում, վորտեղ կաթը

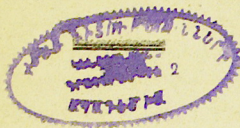
Թարմ վիճակում քաղաք տանելու հարմարություններ չկան, կոլտնտեսությունն իր կաթը տալով մոտակա պանիր-յուղ գործարանին, վոր պանիր և յուղ պատրաստեն, ինքը գործարանային ֆաբրիկները և շինուկը վերցնում ե խոզերին բտելու համար:

Այսպիսով՝ կոլտնտեսության կաթնամթերքների սպառման գործն ավելի ձեռնտու յե կազմակերպել կաթնատնտեսական կոոպերացիայի միջոցով:

Պարզ ե, վոր չքավորական առանձին տնտեսությունները, բավականաչափ կաթնային հումք ունենալու դեպքում նույնիսկ, առանց կոոպերատիվ խոշոր կազմակերպությունների, ինչպես ե, որինակ, կաթնատնտեսական կոոպերացիան, — չի կարող շահավետ կերպով կազմակերպել իր կաթնամթերքների վերամշակման և սպառման գործը և, բացի դրանից, չեն կարող ստեղծել այնպիսի նպաստավոր պայմաններ, վորոնց շնորհիվ կաթնատնտեսական կոլլեկտիվ խոշոր միությունը հնարավորություն ունի ըստեղծելու այնպիսի շահավետ կաթնատնտեսություն, վորի արտադրանքների կազմակերպված սպառումն ապահովված ե կոոպերատիվ ցանցի միջոցով:

Մեր կաթնատնտեսությունն այս ձևով վե-

րաւառուցելու դեպքում միայն մենք ի վիճակի կլի-
 նենք բաւականաչափ կաթնամթերքներ ստանալ
 ազգաբնակչութեան սննդի համար և անհրաժեշտ
 քանակութեամբ կաթնատնտեսական հումք ու-
 նենալ թե՛ մեր լերկրի արդյունաբերութեան և
 թե՛ համամիութենական եքսպորտի (արտա-
 ծութեան) զարգացման համար:

ԳԱՆ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0039235

(054)

A $\frac{I}{4398}$

ԳԻՆԸ 4 ԿՈՊ. Մ. (2/4 մամոռ.

Почему наш молочный скот мало доходен

Госиздат ССР Армении
Эривань—1930